

VAŽNOST I ZNAČAJ ZNANOSTI NA FAKULTETU ZDRAVSTVENIH STUDIJA

Mladen Mimica, Dragan Babić, Ivan Vasilj

Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru

Sveučilišna klinička bolnica Mostar, Bijeli brijeg b.b. 88000 Mostar, Bosna i Hercegovina

Bez publiciranja, znanost je mrtva

– Gerard Piel

SAŽETAK

Utemeljenost zdravstvene struke u prirodnim znanostima stvara potrebu da se studenti u tijeku studiranja i po završetku studija upoznaju i što bolje razumiju znanost. U svom svakodnevnom poslu stalno će morati pratiti nove spoznaje iz oblasti zdravstva, a zadaća im je i pozvani su da i sami sudjeluju u njihovu stvaranju. To je od iznimne važnosti i značaja za jačanje zdravstvene struke i podizanje razine nastave na Fakultetu zdravstvenih studija. Da bi se odgovorilo na povećanu složenost zdravstvene njege, zbog starenja stanovništva, liječenja kroničnih bolesti, brojnih novih tehnologija i skupih postupaka, povećana je važnost bolje izobrazbe svih djelatnika zdravstvene struke kako u stručnom tako i u znanstvenom smislu.

Suvremena znanost izvor je svih objektivnih ljudskih dobiti, a zdravstvena struka je i znanost s jasnim dostignućima, zakonima i mogućnostima i zbog toga se u sklopu Fakulteta zdravstvenih studija osim stručnog usavršavanja i napredovanja moraju primjenjivati znanstvene metode i raditi znanstvena istraživanja. A raditi znanstvena istraživanja bez publiciranja ne bi imalo smisla jer drugi zdravstveni stručnjaci ne bi znali rezultate naših istraživanja. I zato je važno da istražujemo i da o tome pišemo, a sve u cilju prevencije, zaštite i unapređenja zdravlja kao temeljne vodilje u poslovima djelatnika koji su završili Fakultet zdravstvenih studija kao i nastavnika koji rade na stvaranju novih kadrova.

Osoba za razmjenu informacija:

Prof.dr.sc. Mladen Mimica

E mail: mladen.mimica@tel.net.ba

UVOD

Dobrodošli u prvo izdanje Zdravstvenog glasnika, interdisciplinarnog, recenziranog elektroničkog časopisa koji će izlaziti dva puta godišnje. Časopis je namijenjen članovima zdravstvene struke (diplomirane medicinske sestre/tehničari, radiološki inženjeri, diplomirani fizioterapeuti, sanitarni inženjeri, primalje i ostali) ali i za ostale srodne discipline s kojima se zdravstvena struka nadopunjuje i surađuje.

Nastojat ćemo da pravila i jezik časopisa budu jasni, kako bi članci bili lako čitljivi, korisni i primjenjivi u praksi. Zadatak je da se, do sada nedovoljno

nepriзнata, zdravstvena struka uzdigne na prepoznatljivu razinu. Planiramo vremenom razviti tematske brojeve o temama o kojima, u ovom trenutku, postoje različita stajališta, uz razjašnjenje nejasnih informacija na temelju dokaza.

Izražavamo zahvalnost za pomoć koju smo, mi članovi uredništva, imali tijekom pripreme ovog broja, zahvaljujemo za pomoć recenzentima, znajući da se radi o jako zahtjevnom poslu koji se ne honorira, te konačno zahvaljujemo našim suradnicima, asistentima Filozofskog fakulteta za pomoć

pri lektoriranju. Naravno, posebno se zahvaljuje autorima koji su poslali svoje radove, prihvatili dobronamjerne prijedloge recenzenata i lektora i u kratkom roku vratili revidirane članke uredništvu.

ZDRAVSTVENA NJEGA TEMELJENA NA DOKAZIMA

U zapadnoj literaturi postoji konsenzus o potrebi korištenja dokaza dobivenih istraživanjem u zdravstvenoj struci. Postalo je pravilo da zdravstveni djelatnik treba postupati temeljem najkvalitetnije informacije, za koju postoje dokazi. Kakvo značenje ima zdravstvena njega temeljena na dokazima? Na dokazima temeljena zdravstvena njega (engl. Evidence-based Health Care) predstavlja korištenje dokaza brojnih provedenih istraživanja u donošenju odluka u zdravstvenoj njezi. Dakle, u ostvarenju kvalitetne zdravstvene njege treba na temelju praktičnog rada identificirati teme o kojima ne postoji dijagnostička i/ili terapijska suglasnost, što će dovesti do formuliranja pitanja na koja ćemo odgovore tražiti u literaturi. Potom treba uraditi kritičku evaluaciju literaturnih podataka o rezultatima istraživanja i konačno predložiti promjenu praktičnih aktivnosti ukoliko rezultati istraživanja, u obliku smjernica, budu tako nešto sugerirali. Jasno je da uključivanje postavki zdravstvene njege temeljene na dokazima u dijagnostiku i terapiju treba uravnotežiti sa specifičnim zahtjevima bolesnika, uvijek misleći na dostupne resurse, rizike i prednosti alternativnih pristupa u odnosu na pristup koji je preporučen smjernicama (1).

Utemeljenost zdravstvene struke u prirodnim znanostima stvara potrebu da se studenti u tijeku studiranja i po završetku studija upoznaju i što bolje razumiju znanost. U svom svakodnevnom poslu stalno će morati pratiti nove spoznaje iz oblasti zdravstva, a zadaća im je i pozvani su da i sami sudjeluju u njihovu stvaranju. To je od iznimne važnosti i značaja za jačanje zdravstvene struke i podizanje razine nastave na Fakultetu zdravstvenih studija.

U svijetu su zahtjevi za zdravstvenom njegom koja se temelji na dokazima rezultirali Cochrane organizacijom, radnom grupom za biomedicinu temeljenu na dokazima, edukacijskim programima

stvaranja kritičkih vještina i konačno pokretanjem brojnih časopisa koji zastupaju važnost zdravstvene struke i predlažu argumentirane smjernice za zdravstvenu njegu.

Evidentno je, međutim, da postoje znatne zapreke koje uvelike onemogućavaju potpunu implementaciju ovakvog pristupa u našoj regiji: nedostatak vremena, ograničen pristup literaturi, nedostatan informatičko obrazovanje, nekritičan odnos prema izvorima informacija, stav da je bitno praktično, a ne teorijsko znanje, i konačno, ali ne najmanje važno - okruženje koje ne potiče traženje informacija. Nadalje, samo vrlo mali broj bolnica ima zdravstvene istraživačke časopise u knjižnicama, a još manji broj mijenja zdravstvenu njegu na temelju rezultata istraživanja.

Uredništvu je jasno da pokretanje zdravstvenog časopisa, koji bi započeo rješavanje ovog problema, predstavlja izuzetno zahtjevan posao uglavnom iz dva razloga: broj autora zdravstvene struke je mali, a dobrih recenzenata, stručnjaka zdravstvene struke također nedostaje. Nadamo se da ćemo zahvaljujući entuzijazmu i stručnosti osoblja koje sudjeluje u pokretanju ovog časopisa prevladati ovakve poteškoće.

ZNANOST U ZDRAVSTVU

U posljednjih pedeset godina došlo je do dramatičnih promjena u svim segmentima biomedicinskih znanosti, pa i u zdravstvenim znanostima: sestrinstvu, radiološkoj tehnologiji, fizioterapiji, sanitarnom inženjerstvu, primaljstvu i td. Da bi se odgovorilo na povećanu složenost zdravstvene skrbi, zbog starenja stanovništva, liječenja kroničnih bolesti, brojnih novih tehnologija i skupih postupaka, povećana je važnost bolje izobrazbe svih djelatnika zdravstvene struke kako u stručnom tako i u znanstvenom smislu (2). Svjetska zdravstvena organizacija je shvatila veliku važnost zdravstvene struke i već više desetljeća uključuje medicinske sestre i ostale zdravstvene djelatnike u procese promicanja i očuvanja zdravlja (3). Svima je jasno da nema napretka i boljitka u medicini i zdravstvu ako se educiraju samo liječnici. Zato je zadaća uz liječnike što kvalitetnije školovati i zdravstvene djelatnike i sve

učiniti da njihov nivo sposobnosti i znanja bude što viši i bolji (2).

U slijedećoj akademskoj godini, uz već postojeći diplomski magistarski studij na Fakultetu zdravstvenih studija pokreće se i doktorski poslijediplomski studij. Kako je uvjet za prijavu teme doktorata objava rada u zdravstvenom časopisu, smatram je da je ovo pravo vrijeme za pokretanje časopisa. Na koncu čitaocima časopisa pozivamo na suradnju i slanje rado-va za buduća izdanja.

Treći ciklus, poslijediplomski doktorski stupanj namijenjen je zdravstvenim djelatnicima koji namjeravaju ostvariti akademsku karijeru u zdravstvenim studijima. Traje tri godine i ima 180 ECTS-bodova. Uključuje proučavanje napredne zdravstvene prakse temeljene na dokazima, uz stjecanje sposobnosti neovisnog istraživanja koje potiče apstraktno mišljenje i kritičku analizu, te uz razumijevanje i prilagodbu znanstvenih spoznaja. To postiže temeljem analitičkih i konceptualnih vještina, što dovodi do napretka teorijskog temelja sestrinske prakse i zdravstvene skrbi i primjene istraživanja u praksi primjenom znanstvene metodologije u znanstveno-istraživačkom i nastavnom radu. Rezultat uvođenja poslijediplomskog studija bit će postizanje akademskog stupnja koji zdravstvenim djelatnicima osigurava akademske svjedodžbe čija će vrijednost biti jednaka svjedodžbama njihovih kolega s drugih fakulteta koji završe poslijediplomske doktorske studije.

Danas u Bosni i Hercegovini praktički nema niti jedan nastavnik zdravstvenih profesija razine sveučilišnoga docenta ili profesora – osobe koja je u svojoj struci magistrirala i doktorirala i u njoj ima odgovarajuće znanstvene publikacije. Zapravo se radi o odlučnom prekidanju „začaranoga kruga“ zaostatka za svijetom: dok nemamo nastavnike, ne možemo imati fakultete, a dok nemamo fakultete (uključivši i doktorski studij), ne možemo imati nastavnike.

Rad na sveučilištu od rada u istoj struci izvan sveučilišta razlikuje to što se struka u akademskoj sredini prožima znanstvenom metodom. Sveučilišni nastavnik mora biti znanstvenik zato što je znanstvenik najbolji mogući učitelj. Znanstveni način mišljenja i primjena znanstvenih postupaka učvršćuju poštenje, slobodarski duh, iskrenost, samokritičnost

i otvorenost, a upravo su to temeljne značajke idealnog sveučilišnoga ozračja.

Znanost je po svojoj važnosti za pojedinca i društvo, plemenitosti ili ljepoti prisposobiva svim najvrjednijim ljudskim djelovanjima. U odnosu prema ostalim djelatnostima ona se izdvaja posebnim vrijednostima, načinom razmišljanja, tehnologijom rada, društvenom ulogom i posebnom naobrazbom. Znanstveni rad utječe na znanstvenikovu osobnost povećavajući i usavršavajući njegovo znanje i sposobnosti. I ne smijemo zaboraviti da niti jedna druga ljudska djelatnost nije toliko doprinijela tome da pojedinac živi bolje i da bude zdraviji kao što je to učinila znanost (4). Suvremena znanost izvor je svih objektivnih ljudskih dobiti (5,6).

ZAKLJUČAK

Zdravstvena struka je i znanost s jasnim dostignućima, zakonima i mogućnostima i zbog toga se u sklopu Fakulteta zdravstvenih studija osim stručnog usavršavanja i napredovanja moraju primjenjivati znanstvene metode i raditi znanstvena istraživanja. A raditi znanstvena istraživanja bez publiciranja ne bi imalo smisla jer drugima ne bi bili dostupni i ne bi znali rezultate naših istraživanja. I zato je važno da istražujemo i da o tome pišemo, a sve u cilju prevencije, zaštite i unapređenja zdravlja kao temeljne vodilje u poslovima djelatnika koji su završili Fakultet zdravstvenih studija.

Ukupno uzevši, nadamo se da će čitatelji časopisa Zdravstveni glasnik u njemu uživati i tim čitanjem se okoristiti ne samo naši studenti nego i diplomirani stručnjaci zdravstvene struke kao i liječnici, iskusni znanstvenici, pa i sami njeni autori.

LITERATURA

1. American Association of Colleges of Nursing. Position statement on the practice doctorate in nursing. October 2004. Available at: http://www.aacn.nche.edu/publications/position/DNP_positionstatement.pdf. Accessed 27 December 2012.
2. Marušić M, Mimica M, Mihanović F, Janković S. Doktorat iz zdravstvenih znanosti: stručne

- potrebe i zakonske zadanosti. Medix: 2012:103. 110-115.
- World Health Organization. Nurses and midwives for health. A WHO European strategy for nursing and midwifery education. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2000.
  - Marušić M. Znanost. U: Marušić M, urednik. Uvod u znanstveni rad u medicini. 2. izdanje. Zagreb: Medicinska naklada; 2000:4-12.
  - Lacković Z i sur. Mjera za znanost. Zagreb. Medicinska naklada. 2001.
  - Mimica MM. Uvod u medicinska istraživanja. Zagreb. Školska knjiga. 1989.

IMPORTANCE AND SIGNIFICANCE OF SCIENCE AT THE FACULTY OF HEALTH STUDIES

Mimica Mladen, Babić Dragan, Vasilj Ivan

Faculty of Health Studies, University of Mostar

University Clinical Hospital Mostar, Bijeli brijeg b.b. 88000 Mostar, Bosnia and Herzegovina

ABSTRACT

The fact that health professions have their foundations in natural sciences creates the need for students to know and better understand the science during study and upon graduation. In their daily work they will constantly have to monitor the new findings in the field of health, and their task is, and they are invited to take part themselves in the creation of these findings. It is of the utmost importance and significance for the strengthening of the health profession and raising the level of teaching at the Faculty of Health Studies. In order to meet the increased complexity of health care, because of the aging population, chronic disease treatment, numerous new technologies and expensive procedures, the importance of better training of all employees in the health profession has been increased both in professional and in scientific sense. Modern science is the source of all objective human benefits and the health profession is the science with clear achievements, laws and opportunities and therefore within the Faculty of Health Studies, in addition to professional development and advancement, scientific methods and scientific research work have to be applied. To do scientific research without publishing would not make sense because other health professionals would not know the results of our researches. That is why it is important to investigate and to write about it, with the aim of prevention, protection and improvement of health as a fundamental guideline in jobs of employees who have graduated at the Faculty of Health Studies and the teachers who work in the creation of new staff.

Correspondence:

Mladen Mimica, MD, PhD

E-mail: mladen.mimica@tel.net.ba